

"לְבַנְיָנָה שֶׁל תּוֹרָה"

שיחה שנמסרה בביהמ"ד מפי רה"י הרב ברוך וידר שליט"א

עשה דברים לשם פעלם (ב)

המצוות והדינים ולידע כל דבר על
בוריו כלליו ופרטיו, וכל אשר
יוסיף ללמוד כן יוסיף לחפון
ללמוד עוד ובאהבת התורה
ישגה...⁴

מבואר כאן מהי אהבת תורה, ושהדרך
להשגתה היא ע"י הלימוד. ככל שאדם יגע
ועמל יותר בתורה, הוא מתקשר יותר אל
התורה ונבנית בו אהבה לתורה.

אבל יש עוד נקודה אחת בתוך
הדברים ובה נעמיק אי"ה.

נפש החיים נכתב גם כויכוח עם עולם
החסידות. עולם החסידות שם את עיקר
הדגש על הדבקות בה', ביטוי קיצוני של
שיטה זו מובא בשם המגיד ממזריטש
שאמר לאחד מתלמידיו ש"אין להרבות
בלימוד מאד" משום ש"ששכלנו מעט ואם
נכתב מחשבותינו מן הדבקות בה' יתברך
ונלמד הרבה, ח"ו נשכח יראת ה' מאתנו"⁵.
ע"פ תפיסה זו, התכלית היא היראה, "הֵן
יִרְאַת אֱ-דָנִי הִיא חֻקְמָה"⁶, והלימוד עלול
לפגוע ולסתור את הדבקות.⁷

עסקנו בשבועות האחרונים בברור
תכלית לימוד התורה, ביארנו מהו לימוד
תורה שלא לשמה שמתוכו באים ללימוד
לשמה, והתחלנו לבאר גם מהו לימוד תורה
לשמה. ראינו את דברי ר' אליעזר בר' צדוק
"עשה דברים לשם פעלם ודבר בהם
לשם"¹, ואת פירושו של הרא"ש "שכל
דיבורך ומשאך בדברי תורה יהיה לשם
התורה כגון לידע ולהבין ולהוסיף לקח
ופלפול"². כלומר שהלימוד אינו לשם
תכלית אחרת אלא לשם התורה וידיעתה.
עומק הדברים הוא שאנו לומדים על מנת
לדעת את ה', משום שהתורה כולה שמותיו
של הקב"ה, והיא כולה מגלה את שכינתו
בעוה"ז, כפי שבאר הרצי"ה, כמו שנתבאר
בשיחה הקודמת.³

הלימוד והדבקות

בפירושו למסכת אבות הנקרא
"רוח חיים", מוסיף ר' חיים מוולוז'ין
להסביר עניין זה:

"ענין הלשמה, עיקרה לשם אהבת
התורה, ליגע ולעמוד על שרשה...
לפי שעיקר הלימוד לא לעסוק רק
בדבקות כי אם להשיג ע"י התורה

¹ נדרים סב.

² שם

³ עשה דברים לשם פעלם (א) – לבניינה של
תורה-פנחס

⁴ רוח חיים, תחילת פרק ו'

⁵ הנהגות ישרות ג, א (מובא ב'תורת הגר"א
ומשנת החסידות עמ' 474). ועיין בבעש"ט על
התורה בהקדמה הנקראת מאירת עיניים אות נט.

⁶ איוב כח כח

⁷ גם "הרב" זצ"ל עוסק בדילמה זו מכיוונים
שונים: עיין קובץ ג פסקה רכב, קובץ ו פסקה ו
ואורות התורה פרק י פסקה יג.

יועץ¹³ ובעוד ספרים רבים. אמנם זוהי רק ההכנה, אך בזמן הלימוד עצמו - עצם הלימוד לשמה הוא הדבקות בהשי"ת כי אורייתא וקוב"ה חד הוא¹⁴.

ע"פ זה מובנים גם דבריו הידועים של בעל בית הלוי, נכדו של ר' חיים מוולוז'ין.

בהקדמתו המופלאה לשו"ת שלו, הוא מסביר את עניין הקדמת נעשה לנשמע, ע"פ דברי הזוה"ק המפרש¹⁵ שנעשה - במעשים טובים, ונשמע - בתורה.

ומבאר בעל בית הלוי:

"ידוע דלימוד התורה הוא משני פנים: אחד, כדי לידע היאך ומה לעשות, ואם לא ילמוד היאך יקיים? "ולא עם הארץ חסיד", וגם הנשים שאינם מחויבות בלימוד התורה מכל מקום מחויבות ללמוד במצוות הנוהגות בהן... דמשום הכי מברכות ברכות התורה".

זהו לימוד כדי שנוכל לקיים את המצוות והדינים שבתורה.

"אמנם באנשים יש עוד מעלה אחת על הנשים, דנשים בלימוד אינם מקימות שום מצוות עשה ולא הוי תכלית בעצמו, אבל באנשים הוי הלימוד גם מצוות עשה בעצמו, כמו הנחת תפילין וכדו', ונמצא הוי

ר' חיים מוולוז'ין מבאר⁸ לעומת זאת שהעיקר הוא עצם לימוד התורה בפועל, והדבקות מושגת ע"י שעוסקים בלימודי מוסר ויראה קודם הלימוד. מחדש הוא דבר נוסף⁹ שכאשר הלומד חש צורך להתעורר ביראה רשאי הוא להפסיק באמצע לימודו לצורך זה, משום שהיראה היא הדבר המקיים את הלימוד. מכל מקום עצם הלימוד הוא לשם התורה כלומר לשם הבנתה וידיעתה, וזה בעצמו הוא הדבקות בהשי"ת¹⁰. לא די בדבקות של אמירת תהילים בהתלהבות, אלא הדבקות היא שבעצם לימוד התורה אדם דבק ברבש"ע כפי שהסברנו. כבר הזכרנו את דברי הגמרא, שהקב"ה לומד כנגד לומדי התורה: "אביתר בני כך הוא אומר, יונתן בני כך הוא אומר"¹¹. כך שונה רבש"ע כנגד כל יהודי העוסק בתורה וכמובן גם כנגד הלומדים כאן בבית המדרש הזה, וא"כ בעצם הלימוד אנו דבוקים בהשי"ת.

"הרב" זצ"ל כתב באופן דומה, ומן הסתם גם בהשפעת לימודו בביהמ"ד בוולוז'ין:

"לפי ערך בהירות התשובה שלפני הלימוד תגדל בהירות ההבנה של הלימוד"¹².

גם "הרב" מייעד את העיסוק בדבקות כהכנה וכמבוא ללימוד, כפי שמובא בפלא

⁸ שם ברוח חיים, ובאריכות שם בפ"א מ"א ד"ה הם אמרו.

⁹ נפש החיים שער ד פרק ז

¹⁰ נפש החיים שער ד פרק י

¹¹ גיטין ו:

¹² אורות התורה פרק ו פסקה ב; אורות התשובה פרק יד פסקה כז

¹³ באלפא ביתא של הגאון רבי צבי הירש (מובא בסוף הפלא יועץ) ערך 'לימוד'. ועי' בפלא יועץ עצמו ערך 'דיבור'.

¹⁴ ע"פ זוהר אחרי מות עג.

¹⁵ עיין זוהר חדש אחרי מות עז.

"הרב"¹⁸ ששמעון אינו יכול לפטור את ראובן בזה, משום שכל לומד תורה מוציא מהכח אל הפועל את מציאות חכמת התורה מצד נפשו, וכל אחד שעוסק בתורה מגלה אור נוסף שאינו מתגלה ע"י חברו, א"כ הלומד מגדיל את התורה ממש בלימודו. הקב"ה חפץ בהגדלת והארת אור התורה בעולם, וממילא העוסק בתורה מצד אהבתו את האור הזה ורצונו שיתגלה האור הזה יותר בעולם, הרי זה לימוד לשמה, וזה דבר מופלא מאד.

לשמה – לשם כנסת ישראל

לסיום נעמוד על עוד נקודה מיוחדת, שהיא ההארה המיוחדת של "הרב" זצ"ל בדברים, נזכיר זאת בקצירת האומר בבחינת תן לחכם ויחכם עוד.

זוהי נקודה מהותית מאד שהיא עומק התשובה לכל השאלות הנידונות היום בשיח הישראלי¹⁹.

כותב "הרב" שם:

"אחד מהדרכים של עסק התורה לשמה הוא להעשיר את כנסת ישראל בכוחות רוחניים גדולים וכל מה שמתרבה אור התורה, ועמה חיבתה וכבודה בלב אחד מישראל, הרי הכח היסודי של האומה מתחזק ומתאמץ"²⁰.

לימוד התורה שלנו מחזק ובונה את רוח האומה. כפי שאמרנו אין זו תורה פרטית

ב' בחינות, מבוא להמצוות, וגם תכלית בפני עצמו".

יש לימוד לשם עשייה שבו שייכות גם הנשים, ויש לימוד שהוא ערך עצמי, לימוד לשם הלימוד כשם שמניחים תפילין לשם מצוות תפילין, ולימוד זה הוא יותר עליון¹⁶.

הנשמע הוא לימוד התורה, ואם היה נאמר לפני הנעשה היה מתפרש רק כמבוא למצוות, אך ע"י הקדמת הנעשה לנשמע ממילא מובן שאנו מקבלים עלינו את לימוד התורה גם כתכלית בפני עצמה אף שלא כהכנה למצוות. זהו לימוד לשם הלימוד עצמו ולא לשם שום דבר אחר, כפי שהבאנו לעיל מנפש החיים.

לשמה – להגדיל תורה

באורות התורה יש פרק מיוחד ומופלא מאד העוסק בתורה לשמה, כאשר אדם ילמד את הספר ובפרט את הפרק הזה, בודאי יתרומם ויתחזק בהכרת ערך הלימוד, מטרתו, ומרכזיות הלימוד בכל חייו, ובפרט בשנות הישיבה.

"הרב" מסביר שם שהעניינים המעשיים האלה אותם אנו לומדים בישיבה, הם "לבושים של אור היושר והצדק האלוקי"¹⁷. באור הדברים, שכאשר אנו עוסקים בארבעה אבות נזיקין אנו מגלים ומבררים את האור האלוקי, את האמת האלוקית. ואף אם יש אנשים נוספים שעסקו או עוסקים באותם עניינים, מסביר

¹⁸ אורות התורה, פרק ב פסקה א

¹⁹ הכוונה היא לויכוח המתנהל כיום על לימוד התורה וגיוס לומדי התורה בישראל.

²⁰ אורות התורה, פרק ב פסקה ד

¹⁶ יעויין באורות התורה פרק ח פסקה א

¹⁷ אורות התורה, פרק ב פסקה ב

הפרקטיות והתועלת, אך אנו כלומדי תורה מתקשים להבין ולהסביר מהי התועלת והערך של לימודנו. ראינו שודאי שלימוד התורה לא שייך למושג של קבלת תואר כלשהוא. בחור הבא לישיבה אינו לומד על מנת לצאת עם תואר כזה או אחר, ובודאי לא כדי שיקראו לו רבי, אלא לשם לימוד התורה בעצמו, כלומר לשם ה' כפי שהסברנו. דרך לימוד התורה אנו נפגשים עם רבש"ע ועם האמת הא-להית המתגלה בעולם ע"י התורה ובנוסף אנו מגדילים ומגלים את אור התורה בעולם ומוסיפים כוח רוחני לאומה הצמאה לאור התורה.

בתקופתנו שמים לב בדרך כלל לתועלת החומרית והממונית, ולכן קשה לקבל את הדברים הללו, אך גם אדם מן השורה, אם רק יטה את אוזנו לשמוע ולהעמיק בדברים בודאי יעריך את לימוד התורה מאד, למרות שבאופן שטחי נוטים לקבל ולהבין רק השקעה המניבה תואר או רווח כספי.

כלל הדברים הוא שתורה לשמה היא בודאי לא לשם הלומד ורווחיו הפרטיים, אלא לשם התורה לשם ה', ולשם כנסת ישראל, האומה הא-לוהית אשר בחר בה ה' ונתן לה את תורתו, שהיא והוא חד.

הדברים צריכים עדיין בירור רב והפנמה, ומתוך שאנחנו בעצמנו נתחזק ונעמיק בהבנת הדברים, נוכל בע"ה להאיר את זה מביהמ"ד אל כל ישראל.

שלנו, וכיוון שהלימוד הוא לבניין האומה הרי זו תורה לשמה.

בהמשך מבוארים הדברים ביתר חריפות:

"יסוד תורה לשמה הוא הגברת כוחה של כנסת ישראל הנמצאת גנוזה בקרבנו, וכל מה שנוציא יותר אל הפועל סעיפי ידיעות והרחבת רגשות ממנה, הננו מגדלים את כוחה ומזהירים את יפעתה, והרינו מגדילים את התורה עצמה שהיא רוחניות החיים האמיתיים של כנסת ישראל..."²¹

בדברים מופלאים אלו מלמד "הרב" שיסוד תורה לשמה הוא הגברת כוחה של כנסת ישראל. זהו שורש הדברים של הלימוד לשמה.

"ותרגילנו בתורתך" – אחרי שהורגלנו בשיחות האחרונות לעסוק בנושאים אלו, אנו מתחילים להפנים את הדברים והם יכולים להישמע. יסוד הדברים הוא אותו מאמר מופלא של הזוה"ק, שהוא יסוד חיינו, קודשא בריך הוא אוריתא וישראל חד הוא²². כל מה שבארנו בכל המהלך הזה בשבועות האחרונים, הוא בעצם ביאור השורה הנפלאה הזאת בזוה"ק (אף שזה לא בדיוק לשון הזוה"ק).

חתימה

פתחנו את סדרת השיחות הזו בשאלה גדולה על לימוד התורה. אנו חיים בעולם ששם את הדגש בכל תחום על

²¹ אורות התורה, פרק ב פסקה ו

²² ע"פ זוהר אחרי מות עג.

